

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

FELHIVÁS

a „gr. Tisza Lajos“, a „Wagner Károly-“, az „Erzsébet királyné“, a „Luczenbacher Pál alapítvány“-ból és a Faragó Béla-féle alapítványból kiosztandó segélyek ügyében.

Az Országos Erdészeti Egyesület fenn megnevezett öt jótékony alapítványából a folyó évi segélyek ez évi december hóban osztatnak ki. Az elsőnek a kamataiból az olyan önhibájukon kívül szorult helyzetbe jutott magyar erdőtisztek és erdészeti altisztek nyerhetnek anyagi támogatást, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek első belépésüktől kezdve mostanáig legalább öt éven át tagjai voltak s mint ilyenek, tagsági kötelezettségeiknek eleget tettek. A második alapítványból pedig az olyan erdőtiszti és erdőaltiszti özvegyek és árvák nyerhetnek segélyt, kiknek férje, illetőleg atyja az Országos Erdészeti Egyesületnek állandóan és szintén legalább öt éven át tagja volt és tagsági kötelezettségét teljesítette. A harmadik alapítvány segélyeért olyan elhalt magyar erdőtisztek árva leányai folyamodhatnak, kik az egyesületnek halálukig s szintén legalább öt évig tagjai voltak és tagsági kötelezettségeiknek eleget tettek. A negyedik alapítványból hasonló feltételek mellett erdőtiszti özvegyek és árvák, az ötödikből erdőtisztek és altisztek árvái nyernek segélyt.

Ezen feltételekhez képest felhívjuk tehát az érdekelteket, hogy hiteles okmányokkal felszerelt *bélyegtelen* folyamodványaikat legkésőbb folyó évi november hó 10-ig az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. sz., II. emelet) nyujsák be.

A folyamodványban kitüntetendő az élvezett fizetés vagy nyugdíj és nevelési pótlék összege, az összes gyermekek száma, kora és foglalkozása, nemkülönben az, hogy azok részesülnek-e máshonnan segélyben (alapítványi hely, ösztöndíj, állami erdőtisztek gyermekeinek nevelését segítő alap stb.).

A titkári hivatal.

IRODALOM.

Lapszemle.

Erdészeti kísérletek. 1907. évi 1. és 2. szám. A m. kir. központi erdészeti kísérleti állomás folyóiratának legutóbbi füzeté a következő tartalommal jelent meg:

A luczfenyőről. Bartha Ábel m. kir. főerdész tanulmánya.

A cikk folytatása szerző, már az előző füzetben megjelent érdekes tanulmányának. Az első részben szerző az adatok gyűjtését és azok feldolgozását tárgyalta. A mostani rész tartalmazza az adatok alapján nyert irányelveket, amelyeken az erdőápolás, amint Bartha mondja, „a gyorsított fanevelés“ rendszere felépül.

Bartha először általános tájékoztatást nyújt arról, hogy miképpen alakította és csoportosította az előző cikkben tárgyalt adatait. Taglalja külön-külön fejezetekben a magasság, vastagság és a fatömeg növekvését.

Egyik-másik tétele feltűnő. Így pl.: hogy az évi növedépalást falvastagsága a fiatal korban nagyobb a törzsnek felső, mint alsó részeiben, ellenben később vastagabb lent, mint fent.

Feltűnő továbbá a 4. számú rajzon a köbtartalom évi gyarapodásának menete. Eszerint ugyanis a gyarapodás az 50—60-ik évig erőteljesen fokozódik, innen a 100-ik évig a gyarapodás alább száll, de a 100-ik évtől a 140-ikig ismét mind erősebb és erősebb lesz.*)

Az átlagos évi növedék gyarapodásának fejtegetésénél is sajátságos eljárást alkalmaz Bartha.

T. i. nem a kor, hanem egyedül az átmérőnek figyelembe vételével szerkeszti a gyarapodás menetét és kiszámítja a gyarapodás nagyságát, ha az $\frac{1}{8}$, illetőleg $\frac{1}{4}$ magasságban mért átmérőt egy-egy *cm*-rel növeli. A fatörzs alakját mutató mértani test ilyenmü egyenletes gyarapodásával eléri természetesen azt, hogy a gyarapodás mértéke teljesen szabályos.

*) A közlemény feltűnő tételeinek magyarázatául részben bizonyára az szolgál, hogy Bartha következtetéseit a Besztercze-Naszód vármegye, még jórészt őserdő jellegű luczfenyveseiben gyűjtött adatokra alapítja, amely fenyveseknek növekvési menete aligha egyezik a jövőben, jobbára egykoru telepítésből származó fenyvesekével. Fejtegetései mindazonáltal teljes figyelmet érdemelnek s ha nem is fogadjuk el az azok minden egyes részletét helytállónak, mégis igen örvendetes, hogy Bartha nagy szorgalommal gyűjtött adataival őserdőszerű luczosaink növekvési menetét feltárta.

Azután áttér Bartha a luczfenyő vágásérettségének megállapítására és — nagyon helyesen — hangsulyozza, hogy az erdőgazdaság célja nem *vágható koru*, hanem *vágható méretű fa* előállítása legyen. Ilyennek mondja a mellmagasságban 45—46 cm átmérővel bíró fát, amit az első cikkben közölt adatai szerint a lucz átlag 140 éves korában ér el.

Ezt a vágásfordulót Bartha sokallja; kifejti „tervszerű erdőnevelési rendszerét“, amely arra törekszik, hogy ugyanily méretű fát 100 év alatt lehessen előállítani.

Abból a feltevésből kiindulva, hogy a fa alakja ennél a gyorsított növekvésnél is ugyanolyan (?) marad, mint amilyennek Bartha a természetes fejlődésnél találta és hogy az $\frac{1}{4}$ magassági átmérő és kor viszonya is azonos marad, Bartha megállapítja felvételi adataiból, hogy a fának különböző korában mily alakkal, illetőleg méretekkel kell birnia.

Kissé meglepően hangzik itt az a követelése, hogy az új rendszerben a réginek 14 évi növedéke 10 év alatt kell létrejönnie és 5 év alatt a 7 évi.

Bartha azután tárgyalja a mellmagassági átmérőt a gyorsítva nevelt fán. Nagy sulyt fektet a mellmagassági és $\frac{1}{4}$ magassági átmérő, valamint a fa kora közötti viszonyra. Az a megfigyelése, hogy az idősebb fa tuskóterpesze nagyobb, mint a fiatalé, érthetővé teszi, hogy a mellmagassági átmérő — mely Bartha szerint még nagyon beleesik a tuskóterpeszbe — gyorsabban nőtt fán ugyanoly $\frac{1}{4}$ magassági átmérő mellett kisebb lesz. Meg is állapítja ennek a kettőnek arányszámát és leírja eljárását, amelylyel ezeknek az arányszámoknak segítségével az erdő korát megállapítja.

Legvégül leírja a gyorsított fanevelés kivitelét. Eljárásának lényege abból áll, hogy először is megállapítja azt, hogy valamely erdőrészt fái előreláthatólag el fogják-e érni a tarolásnak már megállapított idejére a kívánt vastagságot. Ha úgy találja, hogy a fának a kellő vastagság elérésére több évre van szüksége, mint amennyi a vágásforduló végéig még hátra van, akkor gyérités által eltávolít a faállományból annyit, hogy a fenntartottaknak megfelelő fejlődése biztosított legyen.

Igy pl. veszi az előbb tárgyalt esetet, hogy a természetes úton 140 év alatt kifejlődött méretet 100 év alatt akarja előállí-

tani, számítása szerint tehát az állomány záródását a természetesen előfordulni szokott átlagosról annak 71·4 százalékára kell leszállítanunk. Ennek az eljárásnak részleteit Bartha egy későbbi cikkben fogja kifejteni.

A következő cikkben közlik az „Erdészeti Kísérletek is *Roth* Gyula adjunktus előadását „az erdölések gyakorlati keresztülviteléről“. Erre itt részletesebben nem térek ki, mert ez az Erdészeti Lapokban már közölve volt.

A következő lapokon *Véssei* Mihály számol be a szabédi erdészeti kísérleti telep 1906. évi munkájáról. A munkálatok nagyobb részben folytatását képezik a régieknek, amelyek az évről-évre megjelenő beszámolók révén már e lapok olvasói előtt is ismeretesek, amiért közelebbről nem térek ki rájuk.

Felemlitem, hogy a telepen megkísérlett külföldi fafajok közül az amerikai kőris nagyon szegény talajon is jó eredményt ígér, valamint a virginiai boróka fejlődése még mind eddig igazolja azokat a reményeket, amiket már régebben Péch Dezső fűzött hozzá.

Mind a két fafaj fája nagyon értékes.

Dessauban volt alkalmam beszélni egy bognárral, aki az ottani uradalom amerikai kőris erdeit szokta megvenni, 80—100 éves elegenden állományok és aki azt állította, hogy az amerikai kőrisnek fája sokkal jobb és könnyebben megmunkálható, mint a hazaié. Előbbinek ára ott m^3 -ként 60—70 márka, utóbbié csak 20—30 márka. Dr. Schwappach is nemrégiben nyilvános előadás alkalmával megjegyezte, hogy a kereskedelem többre becsüli az amerikai kőrist, mint a hazait.

A virginiai boróka pedig, ha hazánkban tényleg úgy beválik, a mint már több helyen igéri, jóformán megbecsülhetetlen nyereséget jelentene, mert tudvalevőleg ebből csinálják a czeruzákat. Erre a célra eddig más fával nem sikerült azt pótolni, az amerikai készlet pedig már fogytán van. Az északibb országokban való telepítések (Faber) csak gyenge eredményt adtak. A fa ugyan megél ott, de nem mutat kielégítő fejlődést.

A következőkben *Roth* Gyula ismerteti az erdészeti kísérleti állomások nemzetközi szövetségének legutóbbi V-ik összejövetelét, mely már az előző füzetben is meg volt röviden említve.

Az összejövetel tárgyalásai között szerepelt a humusz-félék osztályozása és egységes nomenklaturája, amely azonban végleges döntésig nem jutott.

Az ez alkalommal rendezett humuszkiállítás anyagának fel-dolgozása most folyik a württembergi kísérleti állomásnál.

Egy másik tárgy volt: az erdő hatása a vizek lefolyásának menetére. Engler tanár (Zürich) közölte a svájci központi kísérleti állomás idevágó tapasztalatait, amelyet két erre a célra a svájci építkezési főfelügyelőség hydrometriai osztályának segítségével létesített állomáson — egyiknek területe nyílt, a másiké erdővel borított — szereztek.

A kutatások célja az alábbiakra irányult:

1. Az erdő hatása az esők víztömegének lefolyására.
2. Az erdő befolyása a hóolvadás menetére.
3. Az erdő befolyása a forrásokra, különösen azok állandóságára tartósabb szárazság idején.

Az eddigi — még korántsem teljes — megfigyelések azt mutatták, hogy közepes intenzitással bíró esőknél az erdő a víztömeg 30—50 százalékát tartja vissza. Rendkívül heves záporokra még nincs adat, de ezeknél alkalmasint lejobb száll a fenti százalék.

A hóolvadás meneténél nem észlelték az erdőnek mérséklő hatását oly következetesen, de viszont megállapítható volt, hogy a hó — illetőleg a csapadéknak hó alakjában való lehullása — csökkenti a csapadék víztömegének nagyságát és így a magas hegységi nagyobb csapadék veszélyes voltát ellensúlyozza.

A források állandóságára még csak kevés megbízható adattal rendelkezik előadó, azonban itt is kimutatta, hogy az erdősült terület jobban táplálja a forrásokat mint a nyílt.

Érdekes előadást tartott Janka (Máriabrunn) a fának technikai minőségéről. Megjegyzem, hogy a máriabrunni állomás ezekre a vizsgálatokra nagyon jól fel van szerelve és oly nagy mértékben folytatja ezeket a kutatásokat, hogy e tekintetben egy állomás sem versenyezhet vele.

Az előadásra Roth nem terjeszkedik ki részletesebben, mert annak eredményei az Erdészeti Lapok f. évi IX. füzetében már ismertette vannak, amennyiben azonosak Janka „Die Härte des Holzes“ című ott ismertetett munkájának adataival.

Szóba kerültek a famagvak származási kísérletei is. Ennek a sokat vitatott kérdésnek tisztázására a nemzetközi szövetség közös kísérleteket vett tervbe, amik azóta meg is kezdődtek.

T. i. egy-egy fafajból a szövetségben képviselt országok mindegyikének egy-két tipikus termőhelyéről lesz beszerezve a mag és teljesen azonos kezelés után a résztvevő állomások között szétosztva. Mindegyik állomás ezt a magsorozatot saját alkalmas területén elveti, illetőleg a belőle nevelt csemetéket kiülteti és állandó megfigyelések alatt tartja. A közös megfigyelések adatai remélhetőleg közelebb fogják vinni ezt a kérdést a megoldáshoz.

A gyűléseken szóba került még a magvizsgálat, gyökerek vizsgálata, az erdészeti bibliográfia, egy közös nemzetközi folyóirat és egyebek.

A gyűlések tanácskozásait felváltották gyakorlati kirándulások, amelyek tárgyai többnyire erdőlési kísérleti területek voltak. Ezeknek adatai közül egynehány érdekes közölve van.

Württemberg erdőgazdasága, de népe is nagyon kedvező képet hagyott az összejövetel résztvevőinek emlékezetében és a 8 napi együttlét szép emlékekkel záródott le, amennyiben Württemberg királya II. Vilmos az utolsó napon személyesen töltött egynehány órát a hozzá meghítt szövetség tagjainak körében.

A kisebb közlések alatt Roth Gyula leírja a központi állomásnak a nemrégiben megnyílt mezőgazdasági múzeumban elhelyezett gyűjteményét.

Ennek tárgyai :

A szabédi kísérleti telep színes képe 1894-ből és 1907-ből.
A *Porthesia chrysoorrhoea* L. elterjedése hazánk keleti részeiben 1901-től 1906-ig.

Humuszpróbák tipikus termőhelyen álló elegyetlen állományok, lucz, erdei fenyő, feketefenyő, bükk, kocsános tölgy és ákác alól.

Külföldi fajok csemetéi az állomás csemetekertjeiből.

A természetes erdőlés sémája színes kivitelben.

Főbb fajok magassági elterjedése a Középkárpátokban.

A 6 erdészeti meteorológiai állomás 5 évi átlagadatai színes grafikonon feltüntetve.

Hazánkban nőtt külföldi fajok fája.

Faminták.

Az állomás kiadványai.

A füzetet intézeti és személyi ügyek zárják le.

FAKERESKEDELEM.

A fakereskedelem helyzete.

Irta: *Fodor Lipót.*

Az ipari fellendülés, amely úgy a bel, mint a külföldön a fafogyasztás rendkívüli megnövekedését előidézte, tetőpontját már elérte; a konjunktura, az üzletmenet már hanyatlófélben van. Néhány iparág ugyan, még a régi megrendelések eszközlésével van elfoglalva, de az új megrendelések hiánya már minden téren érezhető. Ez a körülmény természetesen a fakereskedelemre sem maradhatott hatás nélkül és ennek kell tulajdonítani, hogy a faárak további emelkedése véget ért.

A piac irányának a megváltozását több körülmény idézte elő. Ezek között elsősorban a rendkívül kedvezőtlen pénzvviszonyok említendőek, amelyek ha egyhamar nem érnek véget, az egész magyar fatermelést, mely a hitelen alapszik, alapjában megingatni képesek. A magyar fatermelő cégek tulnyomó része nagyobb hitelt vesz igénybe, mint aminőt viszonyaihoz mérten vehetne és ezen okból most, amikor a pénzhiány legerősebben érezhető, nem egy cég fizetési nehézségekkel küzd. A legrosszabbul jártak azok a fatermelők, akik vállalataikat az utóbbi időben indították meg, mert a befektetésekhez szükséges tőkét, amelyet pénzbőség idejében könnyű szerrel összehozták volna, most nem tudják előteremteni. Amely cégek évekkal ezelőtt olcsó tőárak mellett szerezték meg objektumaikat, azok a pénzhiány hatását egyáltalában nem, vagy pedig csak csekély mértékben érzik.

A bankok, amelyek a jó üzletmenet idejében boldogboldogtalannak adtak pénzt fatermelő-vállalatok létesítésére, most szabadulni szeretnének kötelezettségeiktől, még anyagi áldozatok árán is. Ezek a bankok nem törődnek azzal, hogy a hitelmegvonással az illető fatermelő-vállalat létét fenyegetik, hanem amint azt a Magyar erdőipar részvénytársaság (Kézdivásárhely) esete